

Iĩááēē īīēñáíēy āēāēòāēēçēðĩááĩĩĩáĩ īēñúĩáĩĩĩáĩ íáñēáāēy: ñĩñòĩyĩēá īðĩáēáĩú

Ááòĩð íáēē Ááñēēááá Ááĩ-ááá
07.08.2012 ā.
Iĩñēááĩáá íáĩĩáēáíēá 27.08.2012 ā.

Summary. The

main task of the models for the description is to accurately reflect the specificities of different types of documents. In the report are indicated the main problems with respect to the electronic description of mediaeval manuscripts, on the one hand, and of contemporary publications, on the other. An important accent in it is the delineation of characteristic of our times two points of view about development of models for the description. According to one the perspectives are in convergence and integration of different models in a common scheme. The other point of view is completely opposite. It is based on understanding of the need to keep the entire range of models with the purpose to correct presentation of the characteristics of described materials.

Iðĩáēáĩà

yēāēòðĩĩĩáĩ īīēñáíēy āēāēòāēēçēðĩááĩĩĩáĩ īēñúĩáĩĩĩáĩ íáñēáāēy ā īīñēááíēá āāñyòēēáòēy yāēyāòñy īĩñòĩyĩúĩ īðááĩáòĩĩ íáñóæááíēē ē ēññēááĩáíēē, ā ēĩòĩðúō īðēĩēĩàpō ó-āñòēá ēāē ó-áĩúá, òāē ē ñĩáòēāēēñòũ ā íáēáñòē ēĩòĩðĩàòēĩĩúō òáòĩēĩáēē ē áēāēēĩòā-ĩúá ñĩáòēāēēñòũ. Á yòēō āēñēóññēyō īðáāñòāēēáĩú ðāççēē-ĩúá òĩ-ēē çðáíēy íá īðĩáēáĩó, ā ĩĩĩáá ēĩòĩðúō ēāæàð ðāççēē-ēy íáæáò òēĩáìē áĩēóĩáĩóĩá (ðóēĩēñē, ñòāðĩĩá-àòĩúá ēíēāē, àððōēáĩúá áĩēóĩáĩòũ, ñĩáðáĩáĩĩúá ĩá-àòĩúá ēçāáíēy), ðāðāēòāðēñòēēē ēĩòĩðúō áĩēæĩú áúòũ áááēááòĩ īòðāæáĩú ā áúðááĩòáĩĩúō āēy íēð īĩááēyō īīēñáíēy. Íáúāēòĩĩ áíēĩáíēy ā íáñòĩyúáĩ áĩēēááá yāēyðòñy áĩĩðĩñú yēāēòðĩĩĩáĩ īīēñáíēy ñòāáĩááāēĩáúō ðóēĩēñāē, ñ ĩáĩíē ñòĩðĩú, ē ñĩáðáĩáĩúō ĩá-àòĩúō ēçāáíēē, ñ áðóáíē. Ííē ēĩàpō ðāççēē-ĩúá ĩàðáĩáòðũ, ĩyòĩò íáĩáòĩáēĩĩ ñĩçāáāáòũ īòāāēúĩúá ĩāáēē ēò īīēñáíēy, ēĩòĩðúá áúĩēĩyáò ðāççēē-ĩúá òóĩēòēē.

Á íá-āēá óēáæáĩ íá íáñēĩēūēĩ

ĩĩĩáĩúō īðĩáēòĩá ñ áēòēáĩúĩ áíēāāðñēēĩ ó-āñòēáĩ, íáĩðāāēáĩĩúá íá ðāçðāáĩðēō īĩáāēāē yēāēòðĩĩĩáĩ īīēñáíēy ñòāáĩááāēĩáúō ðóēĩēñāē. ĩáðáúá øāāē áúēē ñāāēáĩú ā 90 ō áĩāāò ŌŌ ā. ā ðáĩēáò ĩáæáóáĩáĩáĩ ēĩòĩðĩàòēĩĩĩáĩ òáĩòðā ĩĩ ēçō-áíēp ēñòĩ-íēēĩá áāēēáĩñēĩē ēñòĩðēē (CIBAL International Information Centre on the Sources of Balkan History) ā ñāyçē ñ ðāøáíēáĩ ĩĩçāáíēē ñáĩáĩĩáĩ ēāòāēĩā ñòāáĩááāēĩáúō ðóēĩēñāē. Á ñĩĩòāáòñòāēē ñ yòēĩ ðāøáíēáĩ áúē ðāçðāáĩòáĩ ĩáðáúē òĩðĩàò āēy yēāēòðĩĩĩáĩ īīēñáíēy ðóēĩēñāē, ēñĩēūçòpūēē áāçò ááĩĩúō ā ñòááá ISIS (Integrated Set of Information Systems), ēĩòĩðúē, ĩáĩáēĩ, íá ñóĩáē īòāáòēòũ íá òðāááááíēy ñĩáòēāēēñòĩá, òāē ēāē áĩçíēēēē īðĩáēáĩú, ñāyçáĩĩúá ñ īīñēááĩááòāēúĩĩñòũp īīēáē āēy īīēñáíēy ē ēò íáēĩáĩááíēyĩē, āā ē ñáĩ yēāēòðĩĩĩúē īðĩáēòō īīēāçāē ēçāñòĩóp ĩáðáíē-áĩĩĩñòũ. Á ēĩĩòā īīñēááĩááĩ āāñyòēēáòēy XX ā. ĩáæáóĩáðĩáĩúē īðĩáēò MASTER (Manuscript Access Through Standards for Electronic Records) īīēō-ēē ðēĩáĩñĩáóp īĩáááðæó Ááðĩĩáēñēĩē ēĩēññēē çā ðāçðāáĩðēō ñòáĩááðòā yēāēòðĩĩĩáĩ īīēñáíēy ñòāáĩááāēĩáúō ðóēĩēñāē, ēĩòĩðúē áĩēæáĩ áúòũ óíēááðñāēúĩúĩ, ò. ā. īðááĩñòāāēyōũ áĩçĩáēĩñòũ áááááíēy ēĩòĩðĩàòēē ēç ðāççēē-ĩúō ĩĩ ñáĩáē ēóēūòðĩíē ē yçúēĩáíē īðēĩáāēæáĩñòē ĩáĩyòĩēēĩá ēāðēĩñēēð, áðā-āñēēð, ñēāáyĩñēēð, ááðáēñēēð ē áðóáēð. Á ĩðĩòāññā ðááĩòũ, ĩáĩáēĩ, ĩyāēēēñũ íáēĩòĩðúá ĩðĩáēáĩú ā ñāyçē ñ īīēñáíēáĩ ñēāáyĩñēēð ðóēĩēñāē. Ñ 1994 ā. Éĩñòēòòō ēēòáðáòòðũ Áíēāāðñēĩē áēáááíēē íáóē ðááĩòāāò íáā ēðóĩĩúĩ īðĩáēòĩĩ ñĩçāáíēy ēĩòĩðĩàòēĩĩáĩ ĩáññēāá, íáúáāēĩyðpúáĩ áððáĩáðáðē-āñēēá, ēĩāēēĩēĩāē-āñēēá, òāēñòĩēĩāē-āñēēá ē ēēòáðáòòðĩēñòĩðē-āñēēá ááĩĩúá íá ĩðēáēĩáēúĩúō ē ĩáðááĩáĩúō ñòāáĩááāēĩáúō òāēñòāò ā áāēēáĩñēēð ēēðēēēē-āñēēð ðóēĩēñyō, ēĩòĩðúē íáçúáááòñy „Đáĩáðòĩáð áðááĩáē áíēāāðñēēē ēēòáðáòòðũ ē ēĩēæĩñòē ñāçç ēĩĩyðpòáðĩúá ñòāáñòāā“[1].

Ñĩáòēāēúĩĩ ðāçðāáĩòáĩĩāy āēy òāēáē īðĩáēòā ñēñòáĩā āēy ēĩĩyðpòáðĩĩáĩ áĩāēēòē-āñēĩáĩ īīēñáíēy TSM (Template for Slavonic Manuscripts) ñĩĩòāáòñòáóáò ñĩáòēòēēá ñòāáĩááāēĩáúō ñēāáyĩñēēð òāēñòáĩ. Íá ĩĩçāááĩ ĩĩ ñòáĩááðòó XML ē íáĩðóáĩááĩā īīēñēĩáíē īðĩáðáĩíē ñĩáĩáñòĩúĩ īðĩáēòòĩ áíēāāðñēēð ó-áĩúō ē īðĩòáññĩðā Ááēáēāā Áēðĩááóáĩ. Ōĩðĩàòũ āēy īīēñáíēy ñòāáĩááāēĩáúō ðóēĩēñāē MASTER ē TSM ĩĩĩááĩú íá ðāēĩĩáááòēyō ēĩĩñĩðòēóĩā TEI (Text Encoding

Initiative).

Éàè àèáíí, ðàçðááíòèè ííáééá

ýééòðíííííá ííèñáíèý ðóéííèñáé íá-èíáðòñý çááíéáí áí íá-àèà èò àèàèòàèèèçàòèè è ííáíòíáéè èò íááíðíóò ýéáèòðíííóò èçááíéé. Ýòìð òàèò ñéááòáò íòáíèòù ííèñáéèðáèúíí, ííòíò ÷òí òñíèðííá ðáðáíéá íðíáéáí ííèñáíèý ÷ðáç èíííúðòáðíúá ñðááñòáà è ííèéááòúáá òñíèðáííá íáéííéáíéá èíðíðíàòèè í ðóéííèñýò è ðóéííèñíúò èíééáèòèýò áóááò ñííñíáñòáííáòù ñíçááíèð íðááèèúííé è ýòòáèòèáííé ñòðáòááèè àèý àèàèòàèèèçàòèè, èíòíðáý ííííáíá íá çíáíèè íá íáúáíá, ñíñòááá, òèçè-áñèíí ñíñòíýíéá è òáíííòè òííáíá. Óàé òóíéòèè ííáééá ííèñáíèý ðóéííèñáé ðáñòèðýðòñý èðííá èçò-áíèý ðóéííèñííá íáñéááèý ííé ñéòáò òàèéá è àèý ðááòèèðíáíèý íðíòáñíá àèàèòàèèèçàòèè.

Íáñíòòý íá áíñòèæáíèý á

èçò-ááííé íáèáñòè, áúá íííáí áíðíííá ðáðáíú òíèúéí ÷áñòè-íí. Íýòíò íá ñíáðáíáííí ýòáíá íðíííéæááòñý ðááíòà íí ñéááòúáè òííáéáíá: òíðíàòù è ñòáíáàòòù, íí èíòíòù ñéááòáò ñòðóéòòèðíáàòù ííèñáíèé; ííéííà è òáðáèòáð ááííúò; áíçííéíííòè àèý íðááñòááèáíèý ñíáòèòèèè ñéááyíñéé ðóéííèñííé òðáèèòèè; áíçííéíííòè àèý èñííèúçíáíèý ñííòááòñòáòúáèò ððèòòíá; ñðááñòáà è ííáðíáú àèý ííèñéá è íáðááíòèè ááííúò; íááñíá-áíéá ñííáíñòèííòèè íáæáò òíðíàòáè.

Ñíçááíéá

ííáééáé ííèñáíèý íá-àòíúò èçááíéé ñáyçáíí ñ ðáðáíéáí áíáéíáè-íúò íðíáéáí. Íáíáéí íéíí-àòáèúííé ðáçòéúòáò èííé, ííòíò ÷òí á ýòíí ñéò-áá íáúáèòíí áíáèèçà ýáèýðòñý áíéòíáíúò, èíòíðáúá èíáðò íáðáíáòðù, á íðéíòèíá íòèè-íúá íò íáðáíáòðíá ñðááíáááéíáúò ðóéííèñáé. Ííááèú (ííááèè) ííèñáíèý íá-àòíúò èçááíéé áúðáááòùáááòñý íá ííííáá íáæáòíáðíáíúò ñòáíáàòðíá áéáèéíáðáòè-áñéíáí ííèñáíèý ISBD. Áèý ááááíèý è òðáíèý ááííúò èñííèúçòðòñý ááá íáèáíéáá ðáñíðíñòðáíáíúò íáæáòíáðíáíúò òíðíàòà àèý íáðéíí-èòááíúò áéáèéíáðáòè-áñéèò çáíèñáé MARC 21 è UNIMARC. Á ðáçòéúòáòá áíñòèéááòñý ñðááíèòàèúíí áúñíèèé òðíáíúò ñòáíáàòèèçàòèè è òíèòèèáòèè ááííúò á áéáèéíáðáòè-áñéèò çáíèñýò. Íáíáéí ýòí íá çíá-èò, ÷òí á ýòíé ñòáðá áñá íðíáéáíú ðáðáíú. Íáíáíðíò, á íáèáñòè áéáèéíáðáòè-áñéíáí ííèñáíèý è èàòáéíáèçàòèè òíèá áñòù ðýá íáðáðáíúò áííðíííá. Ñáíúá áèááíúá ñðááè íéò ñáyçáíí ñ: áúáíðíí íáæáò MARC òíðíàòáè è ñòáíáè íáòááííúò, íðéíáíýáíúò á ñáòááúò ðáñòðñáò; áíçííéíííòýíè íðéíáíýáíúò íðíáðáííúò íðíáòéòíá àèý òíðááèáíèý, òðáíáíèý è íðááñòááèáíèý áíñòòíá áí àèàèòàèúííúò ðáñòðñá; áíçííéíííòýíè àèý ýòòáèòèáííá íáíáá çáíèñáé íáæáò áàçáíè ááííúò, ðáçðááíòáííúò íá ííííáá ðáçèè-íúò íðíáðáí. Ííááèé áéáèéíáðáòè-áñéíáí ííèñáíèý ñéòáò àèý èááíòèòèèáòèè è áíñòòíá áí àèàèòàèèèçàòèíííúò íáòáðéáíéíá, íí òàèéá áúñíéýðò è èííðíèííúá òóíéòèè íí íòííáíèð è íðíòáñò àèàèòàèèèçàòèè á íáòéííáèúííí è íáæáòíáðíáíí íáñòòááá, èíòíðáúá íáòò ñòúáñòáèýòùñý íòòáí ñíçááíèý íáòéííáèúííúò ñáíáíúò èàòáéíáíá àèàèòàèèèçàòèíííúò áíéòíáíòíá.

Á ííèéááíéá áííú íááèðááòòñý

òáíááíòèý è ñáèèæááíèð ííáééáé ííèñáíèý ðáçèè-íúò áèáíá áíéòíáíòíá, èíòíðáý èíááò èáè ñòðíííééíá, òàè è íáíáéí íðíòèáíééíá. Íáíèí èç òáðáèòáðíúò íðíáéáíéé ýòíè òáíááíòèè ýáèýáòñý ðáçðááíòáííáy TEI ñòáíá ííèñáíèý ðóéííèñáé TEI P5, á èíòíðíé ýñíí íðíáéýáòñý ñòðáíéáíéá è íáúááèíáíèð òðááíááíéé TEI è MARC. Íðíòèáíééè òàéíáí ñáèèæááíèý áúñéáçúááòò íáíéá, ÷òí íðéíýòèá ííááèè TEI P5 á áá íúíáðíáí áèáá ááç èáèèò-èèáí èçíáíáíéé íááíçííéíí, ííòíò ÷òí ííá íá ò-èòùáááò òðáèèèèé ýéáèòðíííáí ííèñáíèý ñðááíáááéíáúò ñéááyíñéèò ðóéííèñáé, èíòíðáý íòèè-ááòñý íò òðáèèòèé èàòáéíáèçàòèè èàòéííèè è áðá-áñéèò ðóéííèñáé. Íí èò íáíèð, íðáéíáéíáíý ííááèú ýáèýáòñý ííúòíí íáúááèíáíèý ðáçèè-íúò òí-áé çðáíèý àèý ñíáðáíáííé èàòáéíáèçàòèè á íáèáñòè ñðááíáááéíáíí éñéááííáíèý á íáííé ñòáíá. Ò. á. ííé òóááòæááò, ÷òí ñíááéíáíéá ýéáíáíòíá ðáçèè-íúò ííááééá è íáííé ñòáíá ñíçáááò òñííáèý àèý íáéíððáèòííá íðááíñòááèáíèý ááííúò í íáðáè-íúò íáòáðéáèò. Íáíáéí, áñá ñíáòèàèèñòù ááèííáóóíú, ÷òí ðáçáèòèè ííááééé ííèñáíèý áíéòíáíòíá ñáyçáíí ñí ñòáíáàòòíí XML.

Њї́éнї́é èèòàđ̀àòòđ̀ù

Áađaířá,

2006 Áađaířá Á.Á. Ĭò ĩeèođĩaáĩřũ eĩeèaèeèe ñđaaĩaaaēĩaũo đoeĩĩeñáe è ýeáeòđĩĩũ ĩĩĩaĩoóĩeèĩĩaēũĩ eĩoáđĩáò-áeáeèĩoáeà ĩ ĩĩađaĩaĩũ eĩoĩđĩaèeĩĩũ oáoĩĩeĩeè è ĩeñũĩaĩĩa ĩañeáaèa: ĩò ađáaĩeò đoeĩĩeñáe è ýeáeòđĩĩũ oáeñòaì. ĩàòáđeàeũ ĩáæaóĩađĩaĩe ĩàò-ĩe eĩĩoáđaĩoèè. Èæaãñe, 2006. ĩ. 3‐9.

Áađaířá,

2008 Áađaířá Á. Ĭĩeĩoáeñoĩaũa aaçũ aaiĩũ èaè ĩñĩaà äey ýeáeòđĩĩũ eçaaĩeè ñđaaĩaaaēĩaũo đoeĩĩeñáe á Ēĩoáđĩaòá: ođaaĩaaĩeý, đaaeèçaoèý, ĩađñĩaèeòeũ ĩ Scripta & e-Scripta. 2008. Vol. 6. Pp. 47‐64.

Èĩe

è äđ., 2009 Èĩe, Á., Çä. Óeèèðæ, Ò. Ĭĩĩoèaãaö, ĩò. Ĭĩĩoèaãaö. Èçãðæaĩa ĩa àeđoóáeĩa aáđĩĩaēñeà áeáeèĩoáeà çà đueĩĩeñe: ĩđĩaèoũo ENRICH ĩ Ēeáeèĩoáeà. 2009. Ò. ÖV². ¹ 2. ĩ. 7‐12.

Ìeèoáĩřá,

2006 Ĭeèoáĩřá, ß. Đaçðaaĩoáaĩa ĩa aàçà aaiĩe çà eĩeý ĩò ñđaaĩaaaēĩaē ĩe đueĩĩeñe à áeáeòđĩĩeý eàòaeĩa ĩa Óaĩoðaeĩa áeáeèĩoáeà ĩa ÁÁ ĩ Ēeáòeĩ ĩa ĩÁÈĐ. 2006. ¹ 1. ĩ. 51‐52.

Ìoñaeĩãa,

2005 Ĭoñaeĩãa, Á. Đueĩĩeñe è ĩĩeñe, eèe ĩĩeò àà ñã ĩĩeøá aĩaĩaòà áueãađñeà eĩaèeĩeĩeý ĩ ĩđĩaèaĩe ĩa eçeóñòaĩò. 2005. XXXVIII-A. ¹ 1. ĩ. 50‐57.

ßaðoēĩãa

ßaðoēĩãa, Á. Áeáeēĩãaðoñeè eĩĩođĩe è æeèeòaeèçaoèý á MARC ñđaa: Ĭĩeòũo ĩa Óĩeãađñeòáoñeàòá áeáeèĩoáeà „Ñá. Èeèĩaĩo ĩððeãñeè”. ĩ ĩóçae, àđðeãũ è áeáeèĩoáeè á ñĩađaĩaĩĩ eĩoĩđĩaèeĩĩĩ ĩaũañòaã. V ĩáæaóĩađĩaĩũ ĩóçaeĩũ ðaĩeý „Ñĩađaĩaĩũ ĩđĩaèaĩũ ĩóçaaaãaĩeý“. ĩáæaóĩađĩaĩý Ēĩoáđĩáò-eĩĩoáđaĩoèy.

<http://wap.ogiiik.forum24.ru/?1-5-0-00000007-000-0-0-1303235960>.

Bojad~iev, 2009 Bojad~iev, A. Constructing Repertorium 3.0. Another View of the TEI P5 Model for Medieval Manuscript Descriptions. ĩ Scripta & e Scripta. 2009. Vol. 7. Pp. 13‐48.

Computational, 2002 Computational Approaches to the Study of Early and Modern Slavic Languages and Texts: Proceedings of the „Electronic Description and Edition of Slavic Sources“ conference, 24‐26 September 2002, Pomorie, Bulgaria. Sofia, 2003.

Computer, 2006 Computer Applications in Slavic Studies: Proceedings of Azbuky.NET International Conference and Workshop 24‐27 October 2005, Sofia, Bulgaria. Sofia, 2006.

Gorman, 2001 Gorman, M. Bibliographic control or chaos: an agenda for national bibliographic services in the 21st century. ĩ IFLA Journal. 2001. XXVII. ¹ 5‐6. Pp. 307‐313;

ERIC Full Text: <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED459796.pdf>.

Janakieva, 2007 Janakieva, T., Al. Dipchikova. Bibliographic control and digitization of the cultural heritage. // Globalization, digitization, access and preservation of cultural heritage: Papers from the intern. conf. Sofia, Bulgaria, Nov. 2006. Sofia, 2007. Pp. 275–282.

Medieval, 2000 Medieval Slavic Manuscripts and SGML: Problems and Perspectives. Sofia, 2000.

Miltenova, 2006 Miltenova, A. Computer Supported Processing of Slavic Manuscripts in Bulgaria: Repertorium Initiative. // Њĩãðãĩãĩĩũã ēĩõĩðĩãðēĩĩũã òãõĩĩēĩãēē ē ĩēñũĩãĩĩã ĩãñēããēã: ĩò äðããĩēð ðõēĩĩēñãē ē ĳēãēððĩĩũĩ òãēñòãĩ. ĩãðãðēãēũ ĩãããõĩãðĩãĩĩē ĩãõ÷ĩĩē ēĩĩðãðãĩõēē, Ęãããñē, 13–17 ēpēÿ 2006 ã. Ęãããñē, 2006. C. 118–122.

[1] Repertorium of Old Bulgarian Literature and Letters. Location: <http://clover.slavic.pitt.edu/~repertorium/index.html>.

Last revised: 10.12.2005 by David J. Birnbaum.